

LECTURILE COPILĂRII
CLASA I

Înv. Lucica BUZENCHI

LECTURILE COPILĂRIEI

CLASA I

EDIȚIE REVIZUITĂ ȘI ÎMBUNĂTĂȚITĂ
CONFORM PROGRAMEI ȘCOLARE
ÎN VIGOARE

Verificați-vă cunoștințele:

Întrebări:

- a) Care este povestea celor trei purceluși?
- b) De ce lupul cel lacom nu a reușit să-l prindă pe cel de-al treilea purceluș?

Teme:

• Completați propozițiile:

- Primul purceluș și-a construit căsuța din
 Al doilea purceluș și-a construit căsuța din
 Al treilea purceluș și-a construit căsuța din

• Dați exemple de animale sălbaticice de care să ne ferim:

CUPRINS

ION CREANGĂ (1837-1889)	7
Capra cu trei iezi	7
Punguța cu doi bani.....	23
Ursul păcălit de vulpe.....	32
GEORGE COŞBUC (1866-1918)	37
Povestea găștelor	37
Iarna	41
Zile de toamnă.....	43
Vine ploaia!.....	45
EMIL GÂRLEANU (1878-1914)	47
Când stăpânul nu-i acasă!.....	47
Mărinimie	52
Sărăcuțul!.....	54
Gândăcelul.....	58
MIHAI EMINESCU (1850-1889)	62
Somnoroase păsărele.....	62
PETRE ISPIRESCU (1823-1887)	64
Sarea în bucate.....	64
Prâslea cel Voinic și merele de aur.....	79
OTILIA CAZIMIR (1895-1967)	103
Gospodina	103
Puișorul cafeniu.....	105
Greu la deal și greu la vale!.....	107
Pentru tine, primăvară	108

De pe-o „bună dimineată”	110
Ninge!	112
ELENA FARAGO (1879-1954)	114
Gândacelul	114
Sfatul degetelor	117
Cățelușul șchiop	119
VLADIMIR COLIN (1921-1991).....	122
Povestea ceasului cu inimă	122
Povestea măgărușului încăpățânat	130
ȘTEFAN OCTAVIAN IOSIF (1875-1913).....	136
Cântec de primăvară	136
BARBU ȘTEFĂNESCU DELAVRANCEA.....	139
Bunicul	139
Bunica	146
Neghiniță	154
Palatul de cleștar	174
GEORGE TOPÎRCEANU (1886-1937).....	189
Câți ca voi!	189
Balada unui greier mic	192
CHARLES PERRAULT (1628-1703).....	196
Scufița Roșie	196
Motanul Încălțat	202
FRAȚII GRIMM	211
Albă-ca-Zăpada	211
Cenușăreasa	228
Frumoasa din pădurea adormită	246
Muzicanții din Bremen	254

Hänsel și Gretel	262
Prichindel	277
Povestea pescarului și a morunașului	291
HANS CHRISTIAN ANDERSEN (1805-1875)	308
Fetița cu chibriturile	308
Soldățelul de plumb	315
Ghiocelul –fragment–	324
Omul de Zăpadă	329
Rătușca cea urâtă	340
Prințesa și bobul de mazăre	360
CARLO COLLODI (1826-1890)	364
Pinocchio –fragmente–	364
JEANNE-MARIE LE PRINCE DE BEAUMONT	409
Frumoasa și Bestia	409
BASM POPULAR	439
Cei trei purceluși	439

ION CREANGĂ (1837-1889)

Povestitorul Ion Creangă s-a născut în Humulești, în apropiere de Târgu-Neamț.

Creațiile cele mai cunoscute sunt „Amintiri din copilărie”, poveștile („Capra cu trei iezi”, „Punguța cu doi bani”, „Povestea porcului”, „Fata babei și fata moșneagului”) și povestirile („Povestea unui om lenesc”, „Inul și cânepa”, „Acul și barosul”).

Capra cu trei iezi

Cra odată o capră care avea trei iezi. Iedul cel mare și cu cel mijlociu dau prin băt de obraznici ce erau; iară cel mai mic era harnic și cuminte. Vorba ceea: „Sunt cinci degete la o mână și nu samănă toate unul cu altul”.

Într-o zi, capra cheamă iezii de pe-afară și le zice:

– Dragii mamei copilași! Eu mă duc în pădure, ca să mai aduc ceva de-ale mâncării. Dar voi încuietă ușa după mine, ascultați unul de altul, și nu cumva să deschideți până ce nu-ți auzi glasul meu. Când voi veni eu, am să

*Trei iezi cucuietி,
Mamei ușa des cuieti,
Că mama v-aduce vouă:
Frunze-n buze,
Lapte-n țăte,
Drob de sare
În spinare,
Mălaieš
În călcăieš,
Smoc de flori
Pe subsuori.*

- Auzit-ați ce-am spus eu?
- Da, mămucă! ziseră iezi.
- Pot să am nădejde în voi?
- Să n-ai nicio grija, mămucă! apucără cu gura înainte cei mai mari. Noi suntem o dată băieți, și ce-am vorbit o dată, vorbit rămâne.
- Dacă-i aşa, apoi veniți să vă sărute mama! Dumnezeu să vă apere de cele răle și mai rămâneți cu bine!
- Mergi sănătoasă, mămucă! zise cel mic, cu lacrimi în ochi. Și Dumnezeu să-ți ajute, ca să te întoarne cu bine și să ne-aduci demâncare.

Apoi capra ieze și se duse în treaba ei. Iar iezi închid ușa după dânsa și trag zăvorul. Dar

vorba veche: „Păreții au urechi și fereștile ochi”. Un dușman de lup – și-apoi știți care? – chiar cumătrul caprei – care de mult pândeau vreme cu prilej, ca să pape iezi, trăgea cu urechea la păretele din dosul casei, când vorbea capra cu dânsii.

„Bun! – zise el în gândul său. Ia, acu’ mi-e timpul... De i-ar împinge păcatul să-mi deschidă ușa, halal să-mi fie! Știu că i-aș cărnoși și i-aș jumuli!”.

Cum zice, și vine la ușă; și cum vine, și începe:

*Trei iezi cucuietி,
Mamei ușa descuietி,
Că mama v-aduce vouă:
Frunze-n buze,
Lapte-n țăte,
Drob de sare
În spinare,
Mălaieš
În călcăieš,
Smoc de flori
Pe subsuori.*

– Hai! deschideți cu fuga, dragii mamei! cu fuga!

– Ia! Băieți, zise cel mai mare, săriți și deschideți ușa că vine mama cu demâncare!

– Sărăcuțul de mine! zise cel mic. Să nu

cumva să faceti pozna să deschideți, că-i vai de voi! Astă nu-i mămuca. Eu o cunosc de pe glas; glasul ei nu-i aşa de gros și răgușit, ci-i mai subțire și mai frumos!

Auzind aceste, lupul se duse la un fera și puse să-i ascuță limba și dinții pentru a-și subția glasul, și-apoi, întorcându-se, începu iar:

*Trei iezi cucuietă,
Mamei ușa descuietă!...*

– Ei, vedeti? zise iarăși cel mai mare, dacă mă potrivesc eu vouă? – Nu-i mămuca, nu-i mămuca! D-apoi cine-i, dacă nu-i ea? Că doar și eu am urechi! Mă duc să-i deschid.

– Bădică! bădică! zise iarăși cel mic. Ascultați-mă și pe mine! Poate mai de-apoi a veni cineva și-a zice:

*Deschideți ușa,
Că vine mătușa!*

șă atunci voi trebuie numai decât să deschideți? D-apoi nu știți că mătușa-i moartă, de când lupii albi, și s-a făcut oale și ulcioare, sărmana?

– Apoi, dă! nu spun eu bine? zise cel mare. Ia, de-atunci e rău în lume, de când a ajuns coada să fie cap... Dacă te-i potrivi acestora, și ținea mult și bine pe mămuca afară. Eu, unul, mă duc să deschid...

Atunci, mezinul se vârîiute înhornșă, sprijinit cu picioarele de prichici și cu nasul de funingine, tace ca peștele și tremură ca varga de frică. Dar frica-i din rai, sărmana! Asemenea cel mijlociu, țuști! iute sub un cherșin; se-nghemui este acolo cum poate, tace ca pământul, și-i tremură carnea pe dânsul de frică: „Fuga-i rușinoasă, da-i sănătoasă!...”

...Însă cel mare se dă după ușă și – să tragă, să nu tragă? – în sfârșit, trage zăvorul... Când, iaca, ce să vadă? Ș-apoi mai are când vedea?... Căci lupului îi scăpărau ochii și-i sfârâia gâtlejul, de flămând ce era. Și, nici una, nici două, haț! pe ied de gât, îi rătează capul pe loc, și-l mâncă aşa de iute și cu aşa poftă, de-ți părea că nici pe-o măsea n-are ce pune. Apoi se lingă frumușel pe bot și începe a se învârti prin casă cu neastămpăr, zicând:

– Nu știu, părerea m-a amăgit, ori am auzit mai multe glasuri? Dar ce Dumnezeu? Parcă au intrat în pământ. Unde să fie, unde să fie? Se ițește el pe colo, se ițește pe dincolo, dar pace bună! Iezii nu-s nicăieri!

– Mă!... Că mare minune-i și asta... dar nici acasă n-am de coasă... ia să mai odihnesc oleacă iaste bătrânețe!

Apoi se îndoiaie de şele cam cu greu, şi se pune pe cherşin. Şi când s-a pus pe cherşin, nu ştiu cum s-au făcut, că ori cherşinul a crăpat, ori cumătrul a strănutat...

Atunci iedul de sub cherşin, să nu tacă? Îl păştea păcatul şi-l mâncă spinarea, sărăcuţul!

– Să-ţi fie de bine, nănaşule!

– A!... ghidi! ghidi! ghiduşi ce eşti! Aici mi-ai fost! Ia vină-ncoace la nănaşelul să te pupe el!

Apoi ridică cherşinul binişor, însfăcă iedul de urechi şi-l flocăieşte şi-l jumuleşte şi pe acela, de-i merg peticile! Vorba ceea: „Toată paserea pe limba ei pieră”.

Pe urmă se mai învârte cât se mai învârte prin casă, doar a mai găsi ceva, dar nu mai găseşte nimic, căci iedul cel cuminte tăcea molcum în horn, cum tace peştele în borş la foc. Dacă vede lupul şi vede că nu mai găseşte nimic, îşi pune în gând una: aşază cele două capete cu dinţii rânjiţi în fereşti, de ţi se părea că râdeau; pe urmă unge toţi păreţii cu sânge, ca să facă şi mai mult în ciuda caprei, ş-apoi ieșe şि-şि caută de drum.

Cum a ieşit duşmanul din casă, iedul cel mic se dădu iute jos din horn şi încuiie uşa

bine. Apoi începe a se scărmăna de cap şi a plânge cu amar după frăţiorii săi.

– Drăguţii mei frăţiori! De nu s-ar fi înduplecăt, lupul nu i-ar fi mâncat! Şi biata mamă nu ştie de astă mare urgie ce i-a venit pe cap!!

Şi boceşte el, şi boceşte, până îl apucă leşin! Dar ce era să le facă? Vina nu era a lui; şi ce-au căutat pe nas le-a dat.

Când jălea el aşa, iacă şi capra venea, cât putea, încărcată cu de-a măncării şi gâfuind. Şi cum venea, cât de colo vede cele două capete cu dinţii rânjiţi în fereşti.

– Dragii mămucuţei, dragi! Cum aşteaptă ei cu bucurie şi-mi râd înainte când mă văd!

*Băieţii mamei, băieţi,
Frumuşeii şi cucuietii...*

Bucuria caprei nu era proastă. Dar când s-apropie bine, ce să vadă? Un fior rece ca gheaţă îi trece prin vine, picioarele i se taie, un tremur o cuprinde în tot trupul şi ochii i se păinjinesc. Şi ce era, nu era a bine!... Ea însă tot merge până uşă, cum poate, crezând că părerea o înşală... şi, cum ajunge, şi începe:

*Trei iezi cucuietii,
Mamei uşa descuieti,
Că mama v-aduce vouă:*

*Frunze-n buze,
Lapte-n țâțe,
Drob de sare
În spinare,
Mălăieș
În călcăieș,
Smoc de flori
Pe subsuori.*

Atunci, iedul mezin – care acum era și cel dintâi și cel de pe urmă – sare iute și-i deschide ușa. Apoi s-aruncă în brațele mâne-sa, și cu lacrimi de sânge începe a-i spune:

– Mămucă, mămucă, uite ce-am pătit noi!
Mare foc și potop a căzut pe capul nostru!

Capra atunci, holbând ochii lung prin casă, o cuprinde spaima și rămâne încremenită!... Dar mai pe urmă, îmbărbătându-se, și-a venit puțin în fire și-a întrebat:

– Da' ce-a fost aici, copile?
– Ce să fie, mămucă? Ia, cum te-ai dus dumneata de-acasă, n-a trecut tocmai mult și iacă s-aude cineva bătând la ușă și spunând:

*Trei iezi cucuietăi,
Mamei ușa descuietăi...*

– Și?...
– Și frate-meu cel mare, nătâng și neastâmpărat cum îl știi, fuge la ușă să deschidă.

– Și atunci?

– Atunci eu m-am vîrât iute în horn și frate-meu cel mijlociu sub cherșin, iar cel mare după cum îți spun, să dă cu nepăsare după ușă și trage zăvorul!...

– Ș-atunci?

– Atunci, grozăvie mare! Nănașul nostru și prietenul dumitale, cumătrul lup, se și arată în prag.

– Cine? Cumătru-meu? El, care s-a jurat pe părul său că nu mi-a spărie copilașii niciodată?

– Apoi, dă, mamă! Cum vezi, i-a umplut de spărieti!!

– Ialas' căl-oi învăța eu! Dacă mă vede că-so văduvă sărmană și c-o casă de copii, apoi trebuie să-și bată joc de casa mea? Și pe voi să vă puie la pastramă? Niciodată fără plată... Ticălosul și mangositol! Încă se rânjea la mine câteodată și-mi făcea cu măseaua... Apoi doar eu nu-s de acelea de care crede el; n-am sărit peste garduri niciodată, de când sunt. Ei, taci, cumătre, că te-oi dobzăla eu! Cu mine ți-ai pus boii în plug? Apoi, ține minte că ai să-i scoți fără coarne!

– Of, mămucă, of! Mai bine taci și lasă-l în plata lui Dumnezeu! Știi că este o vorbă: „Nici

pe dracul să-l vezi, da' nici cruce să-ți faci!".

— Banu, dragul mamei! Că, până la Dumnezeu, sfinții îți ieu sufletul. Ș-apoi ține tu minte, copile, ce-ți spun eu: că de i-a mai da lui nasul să mai miroase p-aici, apoi las'.... Numai tu să nu cumva să te răsuflă cuiva, ca să prindă el de veste.

Și de-atunci căuta și ea vreme cu prilej, ca să facă pe obraz cumătru-său. Se pune ea pe gânduri și stă în cumpene: cum să dreagă și ce să facă?

„Aha! ia acu' i-am găsit leacul, zise ea în gândul său. Taci! că i-oi face eu cumătrului una, de și-a mușca labele...”

Aproape de casa ei era o groapă adâncă; tocmai acolo-i nădejdea caprei.

„La cada cu dubala, cumătre lup, că nu-i de chip!... Ia, de-acu' se-ncepe fapta. Hai la treabă, cumătriță, că lupul ți-a dat de lucru!”.

Și aşa zicând, pune poalele-n brâu, își suflecă mânicile, ațâtă focul și s-apucă de făcut bucate. Face ea sarmale, face plachie, face alivenci, face pască cu smântână și cu ouă, și fel de fel de bucate. Apoi umple groapa cu jăratic și cu lemne putregăioase, ca să ardă focul mocnit. După asta aşază o leașă de nuiele

numai întinată, și niște frunzări peste dânsa; peste frunzări toarnă țărână și peste țărână așterne o rogojină. Apoi face un scăuieș de ceară anume pentru lup. Pe urmă lasă bucatele la foc să fearbă și se duce prin pădure să caute pe cumătru-său și să-l poftescă la praznic. Merge ea cât merge prin codru, până ce dă pe-o prăpastie grozavă și întunecoasă și pe-o tihăraie dă peste lup.

— Bună vreme, cumătro! Da' ce vânt te-a abătut pe-aici?

— Bună să-ți fie inima, cumătre, cum ți-i căutătura... apoi, dă, nu știi dumneata, că nevoia te duce pe unde nu ți-i voia? Ia, nu știi cine a fost pe la mine pe-acasă în lipsa mea, că știi că mi-a făcut-o bună!

— Ca ce fel, cumătriță drăgă?

— Ia, a găsit iezi singurei, i-a ucis și i-a crămpoțit, de le-am plâns de milă! Numai văduvă să nu mai fie cineva!!

— Da' nu mai spune, cumătră!

— Apoi de-acum, ori să spun, ori să nu spun, că totuna mi-i. Ei, mititeii, s-au dus cătră Domnul, și datoria ne face să le căutăm de suflet. De aceea am făcut și eu un praznic, după puterea mea, și am găsit de cuviință să

te poftesc și pe dumneata, cumătre, ca să mă mai mângâi...

– Bucuros, dragă cumătră, dar mai bucuros eram când m-ai fi chemat la nuntă.

– Te cred, cumătre, d-apoi, dă!... Nu-i cum vrem noi, ci-i cum vre Cel-de-Sus.

Apoi capra pornește înainte plângând, și lupul după dânsa, prefăcându-se că plânge.

– Doamne, cumătre, Doamne! zise capra suspinând. De ce ți-e mai drag pe lume, tocmai de aceea n-ai parte.

– Apoi dă, cumătră, când ar ști omul ce-ar păti, dinainte s-ar păzi. Nu-ți face și dumneata inimă rea, că odată avem să mergem cu toții acolo.

– Așa este, cumătre, nu-i vorbă. Dar sărmanii gâgâlici, de cruzi s-au mai dus!

– Apoi dă, cumătră, se vede că și lui Dumnezeu îi plac tot puișori de cei mai tineri.

– Apăi, dacă i-ar fi luat Dumnezeu, ce mi-ar fi? D-apoi aşa?

– Doamne, cumătră, Doamne! Oi face și eu ca prostul... Oare nu cumva nenea Martin a dat raita pe la dumneata pe-acasă? Că-mi aduc aminte ca acu' că l-am întâlnit odată prin zmeuriș; și mi-a spus că dacă-i vrea dumneata să-i dai un băiet, să-l învețe cojocăria.

Și din vorbă în vorbă, din una-n alta, ajung pân-acasă la cumătră.

– Ia poftim, cumătre, zise ea luând scăuieșul și punându-l deasupra groapei cu pricina, șezi cole și să ospătezi oleacă din ceea ce ne-a dat Dumnezeu!

Răstoarnă apoi sarmalele în strachină și i le puse dinainte.

Atunci lupul nostru începe a mâncă hâlpav; și gogâlt, gogâlt, gogâlt, îi mergeau sarmalele întregi pe gât.

– Dumnezeu să ierte pe cei răposați, cumătră, bune sarmale ai mai făcut!

Și cum ospăta el, buf! cade fără sine în groapa cu jăratic, căci scăuieșul de ceară s-a topit, și leașa de pe groapă nu era bine sprijinită: nici mai bine, nici mai rău, ca pentru cumătru.

– Ei, ei! Acum scoate, lupe, ce-ai mâncat! Cu capra te-ai pus în cârd? Capra ți-a venit de hac!

– Văleu, cumătră, tălpele mele! Mă rog, scoate-mă că-mi arde inima-n mine!

– Ba nu, cumătre; c-așa mi-a ars și mie inima după iezișorii mei! Lui Dumnezeu îi plac pui de cei mai tineri; mie însă-mi plac și iști mai bătrâni, numai să fie bine fripti; știi, cole, să treacă focul printre-înșii.